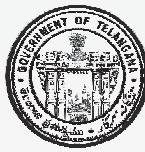

గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ

తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వము

అంచే శాఖ

తెలంగాణకు హరిత వీరం

గ్రామ పంచాయతి స్థాయిలో
నర్సలీ మరియు వ్యాంటేషన్ పెంపకం
మరియు నిర్వహణ పై

కర టీవిక

JUPALLY KRISHNA RAO
MINISTER FOR PANCHAYAT RAJ &
RURAL DEVELOPMENT

Room No.215, 1st Floor,
D-Block, Telangana Secretariat,
Phones : 040 - 23453207 (O)
040 - 23452339. Hyderabad.

సందేశము

సూతన పంచాయతి రాజ్ చట్టము 2018 లో పంచాయతి రాజ్ సంస్థలకు ముఖ్యంగా గ్రామ పంచాయతి కి పర్యావరణం మరియు పచ్చదనము గురించి స్పష్టమైన భాద్యతలు ఇవ్వడబడినవి. ప్రతి గ్రామ పంచాయతి ఒక నర్సరీ ఏర్పాటు చేసుకుని దానిలో గ్రామానికి కావలసిన మొక్కలను పెంచవలసి ఉన్నది. అలాగే గ్రామ పరిధిలో ఉన్న బోడిగుట్లలు, బంజరు భూములు, క్లీషించిన అటవీ భూములు, సంస్థలు, చెరువు శిఖములు, గ్రామ రోడ్లు, ఆవాస రోడ్లు మరియు ఇంటి పరిసరాలలో మొక్కలు నాటించి గ్రామాన్ని పచ్చగా చేసే భాద్యత గ్రామ పంచాయతికి ఇవ్వడమైనది. తద్వారా గ్రామ పంచాయతీలు తెలంగాణాకు హరిత హోరం కార్బూకమంలో తమ వంతు భాద్యత నిర్వహించవలసి ఉంటుంది.

ఈటీ బృహత్తర కార్బూకమాన్ని నిర్వహించడానికి గ్రామ పంచాయతీలకు తగిన మార్గనిర్దేశము చేయడానికి సంబంధిత శాఖలన్నీ తమవంతు సహకారాన్ని అందించవలసి ఉంటుంది. ముఖ్యముగా అటవీ శాఖ, పంచాయతి రాజ్ & గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ, వ్యవసాయ శాఖ, ఉద్యానవన శాఖలు గ్రామ పంచాయతీలకు ఎంతో సహాయాన్ని అందించవలసి వున్నది.

గ్రామ పంచాయతీలు తమకు అప్పగించిన గురుతర భాద్యతను నిర్వహించడానికి తగిన శిక్షణము ఇచ్చే భాద్యత తెలంగాణ రాష్ట్ర అటవీ అకాడమీ వారికి ఎవ్వనేనది. గ్రామ స్థాయి నర్సరీ వాచరు మరియు ప్లాంటేషన్ వాచరు అలాగే పంచాయతి కార్బూదర్చి మరియు క్లీష్ట సహాయకులకు ఉపయోగకరంగా నర్సరీ ఏర్పాటు మరియు దాని నిర్వహణ, ప్లాంటేషన్ల పెంపకము మరియు వాటి నిర్వహణపై కరదిపికను తెలుగులో తయారుచేయడం చాలా సంతోషించడానిని విషయము.

ఈ శిక్షణ కార్బూకమంలో పాల్గొంటున్న రాష్ట్ర స్థాయి, జిల్లా స్థాయి మరియు మండల స్థాయి శిక్షకులందరికి నా శుభాకాంక్షలు. మీరు మంచి శిక్షణ పొంది అదే స్థాయి శిక్షణ గ్రామ పంచాయతీ స్థాయి వారికి ఇవ్వవలెనని కోరుతున్నాను. అదేవిధంగా గ్రామ స్థాయి పంచాయతి కార్బూదర్చి మరియు క్లీష్ట సహాయకులు, ఈ కరదిపికను ఉపయోగించుకుని నర్సరీ వాచరు మరియు ప్లాంటేషన్ వాచరులకు మార్గనిర్దేశము చేయవలెనని కోరుతున్నాను.

ఈ కార్బూకమాన్ని ముందుకు తీసుకుపోవడానికి చొరవ తీసుకున్న కమిషనర్ గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ మరియు ప్రధాన ముఖ్య అటవీ సంరక్షణాధికారి వారికి అభినందనలు.

(జుపల్లి కృష్ణరావు)

మొదటి భాగము

సర్వతీ పెంచకం మరియు నిర్వహణ

ఉపోధాతము : తెలంగాణ ప్రభుత్వము కొత్త పంచాయతీ రాజ్ చట్టం 2018 ని తీసుకువచ్చింది. దానిలో భాగంగా ప్రతి గ్రామపంచాయతీ ఒక నర్సరీ పెంచవలెనని మరియు ప్రతి సంవత్సరము ఆ గ్రామ పంచాయతీ పరిధిలో 40,000 మొక్కలు నాటువలెనని నిర్దేశించవేసినది. ఈ చట్టానికి అనుబంధంగా నర్సరీల ఏర్పాటుకై ప్రభుత్వ మెమో నంబరు. 6859/ RD/D 2/2017-3, తేది. 05.06.2018 ద్వారా సూచనలు ఇవ్వున్నది.

గ్రామ పంచాయతీ వారు నర్సరీ పెంచుటకు ఎంపిక చేసిన వ్యక్తి లేదా సంఘానికి మరియు వారికి సాంకేతికముగా సహాయపడే క్షేత్ర సహాయకునికి, పంచాయతీ కార్యదర్శికి ఉపయోగపడే విధముగా ఈ కరదీపికను తయారుచేయవేసినది.

ఇందులో భాగముగా ఈ క్రింది అంశాలను వివరించవేసినది :

1. స్థల ఎంపిక
2. హౌలిక వసతులు
3. పాటింగు మీదియా
4. మట్టి మిశ్రమము
5. పాలిథీను సంచలు
6. మొక్కలను బ్యాగులలో నాటడము
7. నర్సరీ మొక్కలకు నీరు పెట్టడము
8. నర్సరీలో కలుపు తీత
9. బ్యాగులను మార్పడం మరియు గ్రేడింగు
10. నర్సరీ బ్యాగులలో మొక్కల సస్యరక్షణ
11. నర్సరీ నుండి నాటే ప్రదేశానికి మొక్కల చేరవేత
12. వివిధ ప్రదేశాలలో నాటుటకు అనువైన వృక్ష జాతులు
13. అంచనా

1. స్థల ఎంపిక :

పంచాయతి స్నాయి నర్సరీలు శాశ్వత నర్సరీల మాదిరి కాకుండా తాత్కాలిక నర్సరీలుగా ఉంటాయి. కావున ఇట్టి నర్సరీలకు కొద్దిపాటి మౌలిక వసతులు సరిపోతాయి.

i). స్థల ఎంపిక లో ఈ క్రింది విషయాలను దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి :

- అ. గ్రామానికి సాధ్యమైనంత మధ్యలో వుండాలి.
- ఆ. కనీసం గ్రామ రోడ్సుకు దగ్గరలో వుండి వాహనాలు (ట్రాక్టరు మొ//నవి) చేరే వీలుండాలి.
- ఇ. తగినంత నీచి వసతి ఉండాలి. తగిన విద్యుత్తు కనెక్టన్ ఉండాలి.
- ఈ. నేల సారవంతంగా వుండాలి. నీరు నిలువ ఉండరాదు.
- ఉ. నీడ ఉండరాదు.
- ఊ. కనీసం 1000 చ.మీ. నుండి 2000 చ.మీ. విస్తీర్ణం కలిగి ఉండాలి. (పాప ఎకరం నుండి అర ఎకరం)

ii). నర్సరీ స్థలాన్ని తయారు చేయుట :

ఎంచుకున్న నర్సరీ స్థలం సమతులంగా వుండాలి. అలాంటి స్థలమైతే తయారు చేయడానికి తక్కువ సమయం పడుతుంది. సాధ్యమైనంతవరకు ప్రభుత్వ స్థలాన్ని ఎంచుకోవాలి. ఒకవేళ స్థలాన్ని లీజుకు తీసుకుంటే ఎక్కువ మార్పులు చేసే అవసరం (లెవలింగ్) లేనిది చూడాలి. వరి పొలాలకు వాడే స్థలాలు మళ్ళు చేసి ఉంటాయి కాబట్టి అవి బాగా సరిపోతాయి.

ఇతర మెట్టు పంటలు పండే స్థలాన్ని ఎంపిక చేసినట్లయితే అట్టి స్థలాన్ని ఒకసారి ట్రాక్టరు తో బ్లేడు వేసి కుదుళ్ళు మొ//నవి లేచి వచ్చేటట్టు తిప్పాలి.

2. మౌలిక వసతులు :

అ) లే అవుట్:

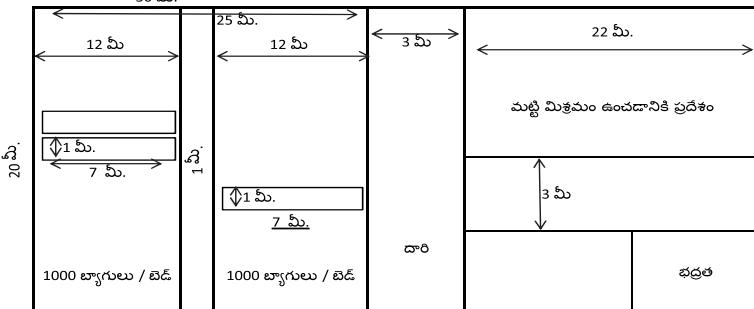
| ఎంచుకున్న స్థలం చతురస్రంగా గాని దీర్ఘచతురస్రంగా గాని ఉంటే వీలుగా వుంటుంది. లేఅవుట్ లో ఈ క్రింది అంశాలకు తగిన స్థలం కేటాయించాలి :

- a. మట్టి మిశ్రమం తయారీకి
- b. బ్యాగులు నింపుట
- c. బ్యాగుల బెడ్ లకు ($7\text{ మీ.} \times 1.0\text{ మీ.}$ బెడ్లు)
- d. బెడ్ ల మధ్య నడవదానికి
- e. సేద తీరదానికి మరియు పని ముట్లు ఉంచదానికి.
- f. ఎరువులు, మందులు ఉంచదానికి

నర్సరీ స్థలం లేఅవుట్

అ) దీర్ఘపతురపొకారం:

50 మీ.

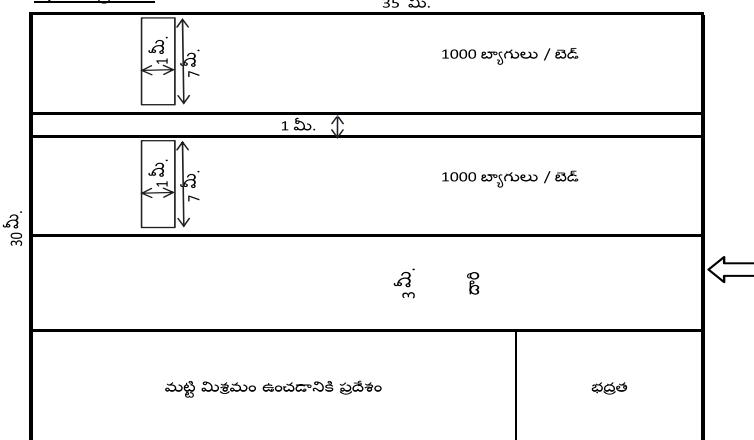

* టిడ్ లు తూర్పు - పడుషార దిశగా పుండూళి.

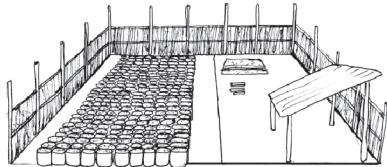
బ) తఱురసొకారం:

35 మీ.

ఉదాహరణగా దీర్ఘపతురపొకారం లో ఉన్న ఒక స్థలం మరియు పతురపొకారంలో ఉన్న ఒక స్థలం తీసుకోని వాటిలో లేఅవుట్ ను చూపించడమైనది (నర్సరీ స్థలం లే అవుట్)

ii). శిక్షణా సమయంలో దగ్గరలోని ఏదైనా ప్రదేశానికి/పొలానికి తీసుకోని వెళ్ళి అక్కడి పరిస్థితులకు అనుగుణంగా లేఅవుట్ చేయించడం జరుగుతుంది.

2 అ) కంచె :

సర్వరీ కై ఎంచుకున్న స్థలానికి పశువులు మరియు ఇతర జంతువుల బారినుండి భద్రత కల్పించాలి. దాన్నికై స్థానికంగా దొరికే వస్తువులతో కంచె ఏర్పాటు చేసుకొనవచ్చును. ఉదాహరణగా కొన్ని రకాల కంచెలను ఈ క్రింద పేర్కొన్నానెనది :

సరుగుడు లేదా వెదురు బొంగులు పైకి కనీసం 4-5 అడుగులుండేలా నేలలో పాతాలి. ఒక్కొక్క దానికి మధ్యలో మూడు (3) మీటర్ల సందు వదలవచ్చు. ఇలా తయారు చేసిన కర్రల మధ్యలో స్థానికంగా దొరికే సామాగ్రితో కంచె ఏర్పాటు చేయవచ్చును. నిలువుగా పాతిన రెండు కర్ర/గుంజల సగం ఎత్తులో ఒక వరసలో గాని లేదా రెండు వరుసలలో గాని చీల్చిన బొంగులను మేకులతో కొట్టి వాటి మధ్యలో స్థానికంగా లభించే వస్తువులను అమర్చి కంచె ఏర్పాటు చేసుకొనవచ్చును

- i). పేడ్ నెట్
- ii). రైల్వే క్రీపర్
- iii). కంది కట్టె

2 ఇ) బావి/బోరు :

సర్వరీ కై ఎంపిక చేసిన స్థలంలో బావి/బోరు మరియు విద్యుత్ సరఫరా తప్పక ఉండాలి. మోటర్ పని చేసే స్థితిలో వుండాలి. స్థలంతో పాటే విద్యుత్ వాడకానికి రేటు మాట్లాడుకోవలసి ఉంటుంది.

2 ఈ) పైపు లైన్ వ్యవస్థ :

పంచాయతి స్థాయిలో పెంచే నర్వరీ చాలా చిన్నది. కావున దాని నీటి అవసరాలు కూడా తక్కువగానే వుంటాయి. నర్వరీ కై ఎంచుకున్న స్థలానికి బావి / బోరు ద్వారా సరిపడా నీరు అందించే సౌకర్యం ఉండాలి.

అధిక ఒత్తిడి వలన నేరుగా బోరు నీరు నర్సరీ కి వాడుటకు వీలుండదు. కావున బోరు/బావి నుండి వచ్చే నీటిని ఓవర్ హెడ్ ట్యూంకు కు పంపి అక్కడ నుండి 1" పైపు ద్వారా నీరు నర్సరీ బెడ్కు తీసుకుపోవచ్చును.

2 ఊ) నీడ నిచ్చు నెట్:

ఎందా కాలంలో నర్సరీ లో ఉన్న మొక్కలు ఎంద వేడికి ఎండి పోకుండా వాటిని అధిక సూర్యరశ్మి నుండి కాపాడడానికి నీడనిచ్చ నెట్ లను వాడవలసి ఉంటుంది. వీటిని బెడ్ ల పైన కర్రల సహాయంతో అమర్ఖినట్లయితే నీరు పోయడానికి, కలుపు తీయడానికి అడ్డురాకుండా ఉంటుంది.

2 ఊ) పని ముట్లు :

నర్సరీ లో చేసే వివిధ రకాల పనులకు తగిన పనిముట్లు అవసరం.

ఆ పనిముట్లు వివరాలు క్రింద ఇవ్వునెనది :

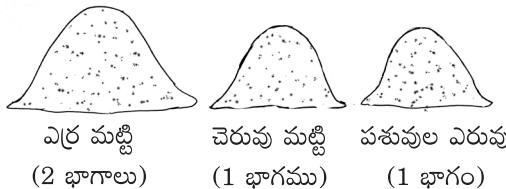
- i) గడ్డపారలు (కంచెకు గుంజలు బాతడానికి, ఏదైనా తవ్వడానికి) - 2
- ii) పారలు (మట్టి కలపడానికి, గుంజడానికి, సదును చేయడానికి) - 4
- iii) 1" హెల్స్ పైపులు (బెడ్లను నీళ్ళు పెట్టడానికి) - 30 మీ x 2
- iv) రోజ్ క్యాస్ (మొక్కలు చిన్నగా పున్నపుడు నీళ్ళు పోయడానికి) - 2
- v) జల్లెడ (పాటింగ్ మిక్కర్ జల్లెడ పట్టడానికి) - 1
- vi) గంపలు/బొచ్చెలు (పాటింగ్ మిక్కర్/బ్యాగులు తరలించడానికి) - 6
- vii) డ్రమ్ములు/బకెట్లు (రసాయనాలు/ఎరువులు కలపడానికి)-1(200 లీ)
- viii) స్నేహయర్ (రసాయనాలు చల్లడానికి) (చేతితో కొట్టేది)
- ix) పేపు (లే అపుట్ కొలతలు, బెడ్ లు వేయడానికి) - 20 మీ x 1
- x)* త్రాసు (బ్యాగుల బరువు కొలవడానికి) - 01
- xi) కొలమానం (రసాయనాల మోతాదు కొలవడానికి)-01 (ఒక లీటరు)
- xii)* చక్రాల తోపుడు బండి (మట్టి మిశ్రమం/బ్యాగులు/ఎరువులు తరలించడానికి) - 01
- xiii)*కొడవలి, కుర్చి (బ్యాగులలో కలుపు తీయడానికి) - 10
- xiv) కత్తెర (తల్లి వేరును కత్తిరించడానికి) - 2
- xv) లిట్టుస్ పేవర్ కట్ట (నీటి/మట్టి P^H కొలవడానికి))

గమనిక : * అవసరమైతేనే

3. పాటింగ్ మీడియా :

నర్సరీ లో మొక్కలు పెంచడానికి పాలిథీన్ సంచలలో నింపవలసిన పదార్థాల మిశ్రమాన్ని పాటింగ్ మీడియా అంటారు. పాటింగ్ మీడియాకు ఈ క్రింది లక్షణాలుండాలి.

- i) తక్కువ బరువు
- ii) ఎక్కువ కాలం తేమ నిలువ వుండే శక్తి
- iii) ఎక్కువ కాలం నిలువ ఉండేలా (బండ్రు, బంక)
- iv) క్షారత లేకుండా కొద్దిగా ఆమ్లత
- v) అధిక నీటిని విసర్జించే గుణం.

4. మట్టి మిశ్రమం :

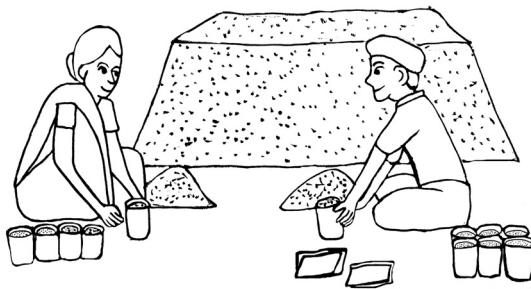
ఎరమట్టి, చెరువు మట్టి మరియు పశువుల ఎరువు 2:1:1 నిష్పత్తిలో కలపాలి. ఈ మిశ్రమములో :

- i) మట్టిలో గడ్డలుండ కూడదు (అవసరమైతే జల్లెడ పట్టాలి)
- ii) రాళ్ళు, గాజు పెంకులు, ప్లాస్టిక్ ఉండరాదు (ఏరివేయాలి)
- iii) కలువు మొక్కలు, విత్తనాలు లేకుండా చూడాలి. అవసరమైతే కుప్పగా పోసి దానిపై పాలిథీన్ పీటు కప్పి మట్టిని ఒక రోజు గాని రెండు రోజులు గాని ఉంచాలి.

ఇటువంటి మట్టి మిశ్రమాన్ని క్రిములు, కీటకాలు శిలీంద్రాలు మొదలగు వాటినుండి శుద్ధి చేసుకోవాలి.

దాన్యకై ప్రతి ఘనపు మీటరు మిశ్రమాన్నికి 250 గ్రాములు-డై థేన్ యం-45, 4.5 కిలోల- సింగల్ సూపర్ ఫాస్ట్ ల్, 100 గ్రాముల-ఫోరేట్ గుళికలు మరియు 10 కేజీల - వేప పిండి కలిపినట్లయితే నేల ద్వారా వచ్చే క్రిములు, కీటకాలు, శిలీంద్రాలు మొదలగు వాటినుండి కాపాడుకోవచ్చును.

ఈ మిశ్రమాన్ని
బ్యాగులలో నింపడానికి
5" x 9" బ్యాగులు
వెయ్యికి 1.12 ఘ.మీ
వడుతుంది. నలభైవేల
బ్యాగులను నింపడానికి
44.80 ఘ.మీ. మిశ్రమం
అవసరమౌతుంది.

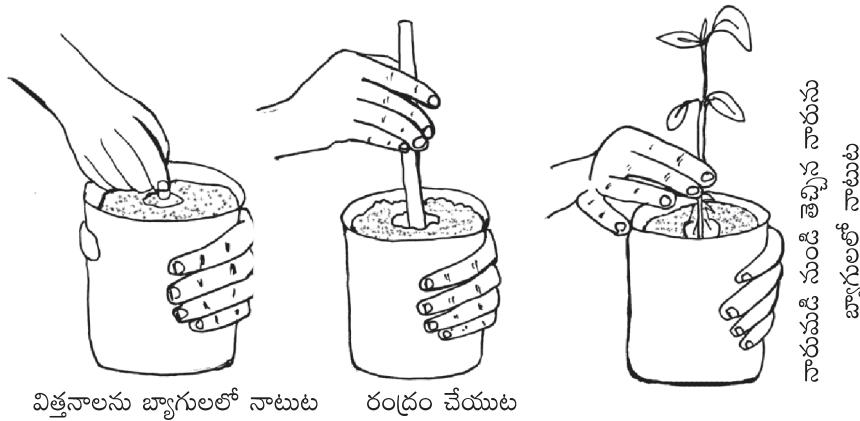
5. పాలిథీన్ సంచలు :

నర్సరీ మొక్కలు పెంచడానికి కావలసిన పాలిథీన్ సంచలను జిల్లాస్థాయి కొనుగోలు కమిటీ ఆమోదించిన ఏజెన్సీల ద్వారా కొనుగోలు చేయవచ్చును. గ్రామ పంచాయతి స్థాయిలో పెంచే మొక్కలు 6 నెలల నుండి ఒక సం//ము లోపే నర్సరీ నుండి నాటడానికి వెళతాయి. మరియు నూతన పంచాయతి రాజ్ చట్టం 2018 ప్రకారం పంచాయతి పెంచవలసిన మొక్కల జాతులను దృష్టిలో ఉంచుకొంటే 5" x 9" బ్యాగు పైజులు సరిపోతాయి. ఈ బ్యాగులు 200 గేజ్ లో ఉండేవి ఒక కిలోకి 366 వస్తాయి. నలభైవేల మొక్కలు పెంచడానికి 109 కిలోల బ్యాగులు అవసరమౌతాయి. అదే 20,000 మొక్కలు పెంచడానికి 55 కిలోల బ్యాగులు అవసరమౌతాయి.

6. విత్తనాలు/మొక్కలు/కటింగులను బ్యాగులలో నాటడం :

ఎంచుకున్న జాతిని బట్టి కొన్ని జాతుల విత్తనాలను నేరుగా బ్యాగులో వేయవచ్చును. కొన్ని జాతులకు ప్రైమరి బెడ్ నుండి చిన్న మొక్కలు తెచ్చుకొని

బ్యాగులలో నాటుకోవాలి. మరికొన్ని మొక్కలు లేయర్ / కటింగ్ ద్వారా వస్తాయి. వాటిని ఆ లేయర్ / కటింగ్ తెచ్చుకొని బ్యాగులలో నాటుకోవాలి. ఎటువంటి జాతి మొక్కకైనా నాటుటకు ముందు బ్యాగులలో మట్టి మిశ్రమాన్ని

విత్తనాలను బ్యాగులలో నాటుట

రంధ్రం చేయుట

తడిపి ఉంచాలి. నారు వచ్చిన తరువాత ప్రతి బ్యాగులో ఒక పుల్లతో రంధ్రం చేసి నారు మొక్క వేరు ఒంకర పోకుండా వేరు మొత్తం మరియు కాలర్ వరకు మట్టి మిశ్రమంలోకి వెళ్ళేటట్లు నారును అందులో నాటాలి. నాటిన తరువాత రంధ్రం చుట్టూ చేతి వెళ్ళతో నోక్కాలి. విత్తనాలు గాని కటింగ్ గాని ఇదే విధంగా బ్యాగులలో వేసుకోవాలి. విత్తనమైతే దాని పరిమాణానికి $1\frac{1}{2}$ రెట్లు లోతుగా బ్యాగులో వేసుకోవాలి. అదే కటింగ్ / లేయర్ అయితే $1\frac{1}{2}$ " లోతు బ్యాగులోని మట్టిలోకి వెళ్ళాలి.

7. నర్సరీ మొక్కలకు నీరు పెట్టడం :

నర్సరీ బ్యాగులలో నారు / విత్తనం / కట్టింగ్ నాటిన నాటి నుండి ప్రతి రోజు ఉదయం-సాయంత్రం రెండు సార్లు నీరు పెట్టాలి. అలా మార్చి నెల వరకు రోజుకు రెండు సార్లు నీరు పెట్టాలి.

నీరు పెట్టేటప్పుడు తీసుకొనవలసిన జాగ్రత్తలు :

- i) నీరు అధిక ఒత్తిడితో మొక్కలపై / బ్యాగులోని మట్టిపై పడరాదు.
- ii) నీరు పట్టే పెఱాన్ పైపుకు రోజ్ కాన్ తగిలించి నీరు తక్కువ ఒత్తిడితో పడే విధంగా చూడాలి.

- iii) నీరు ఎత్తు నుండి పోయకుండా మొక్కకు సాధ్యమైనంత దగ్గర నుండి పోయాలి.
- iv) నీరు పోయడం వలన మొక్క కాండం/వేర్లు కదలరాదు. దానివలన మొక్క త్వరగా నాటుకోదు.
- v) బ్యాగులో ఉన్న మట్టి మొత్తం తడిసేలా నీరుపోయాలి. అదే సమయంలో నర్సరీ ప్రాంతంలో నీరు నిలువ ఉండకుండా చూసుకోవాలి.

నర్సరీ మొక్కలను సాధారణంగా
జూలై తరువాత నాటడం జరుగుతుంది.
కావున ఏప్రిల్ నుండి జూన్ వరకు ఉన్న
కాలాన్ని తదుపరి సం//లో ‘నిర్వహణ’
క్రింద చూపిస్తూ ఆ నెలలలో కూడ
నర్సరీ మొక్కలకు ప్రతి రోజు రెండు
సార్లు నీరు పట్టవలెను.

బ్యాగులకు నీరు పట్టుట

8. నర్సరీ లో కలుపుతీత :

నర్సరీ లోని పాలిథీన్ సంచులలో నింపిన ఎర మట్టి, ఎరువు, చెరువు
మన్మ ద్వారా కలుపు మొక్కలు బ్యాగులలోకి చేరుతాయి. కలుపు మొక్కలు
పెరిగితే అని పాటింగ్ మిశ్రమంలోని
బలాన్ని లాగేసుకొని అసలు మొక్కకు
పోషకాలు అందకుండా చేస్తాయి. కావున
నమయానుకూలంగా బ్యాగులలో
కలుపుతీయాలి.

నర్సరీ పెంచిన సం//లో మార్పు
నెలలో కలుపు తీయవలెను. కలుపు
తీయునవుడు క్రింది జాగ్రత్త లు
పాటించవలెను :

బ్యాగులలో కలుపు తీయుట

- i) కలుపు తీసే సమయంలో మొక్కకు గాని, మొక్క వేర్లకు గాని హోని జరగరాదు.

- ii) బ్యాగు చిరగకుండా చూసుకోవాలి.
- iii) కలుపు మొక్క ఆకులు మాత్రమే కాకుండా దాని వేర్తతో సహ జాగ్రత్తగా చేతితో పెరికి వేయాలి.

నర్సరీ లో పెరిగిన మొక్కలు జూలైలో నాటడం జరుగుతుంది. కావున మరుసటి ఆర్థిక సం//ము మే మరియు జూలై మాసాలలో కూడా ‘నిర్వహణ’ క్రింద రెండు సార్లు కలుపు తీయాలి.

9. బ్యాగులను మార్పుడం మరియు గ్రేడింగు :

పాలిథీన్ బ్యాగులను బెడ్ లలో పెట్టి వాటిలో నారు / విత్తనం / కట్టింగ్ నాటి, నీరు పోసి, కలుపు తీస్తున్న క్రమంలో అన్ని మొక్కలు ఒకే విధంగా పెరగవని గమనించాలి. కావున ఒకే పెరుగుదల ఉన్న మొక్కలన్నిటిని ఒక దగ్గరికి తేవడాన్నే గ్రేడింగు అంటారు. దీనివలన బాగా పెరిగిన మొక్కలన్నీ ఒక దగ్గరికి వస్తాయి మరియు వాటిని ముందుగా నాటడానికి ఉపయోగించవచ్చును. సరిగా పెరగని మొక్కలపై తగిన శ్రద్ధ తీసుకోవడానికి వీలొతుంది.

ఒక బెడ్లో గ్రేడింగు చేసిన మొక్కలన్నిటిని ఎత్తుల వారీగా ఒక దగ్గరికి తీసుకరావడాన్ని షిఫ్టింగు లేదా మార్పుడం అంటారు. ఇలా షిఫ్టింగు మరియు గ్రేడింగు చేస్తున్న సమయంలో బ్యాగు అడుగునుండి వేరు బయటకు వచ్చిన యొడల ఆ తల్లి వేరును పదునైన కత్తెరతో కత్తిరించాలి.

మార్పి నెలలో గ్రేడింగు చేయవలెను. అలాగే తదుపరి సం//ము మే నెలలో ‘నిర్వహణ’ క్రింద మరొకసారి షిఫ్టింగ్ మరియు గ్రేడింగ్ చేయవలెను.

10. నర్సరీ బ్యాగులలో మొక్కల సస్యరక్షణ :

పాటింగు మిశ్రమంలో నేలద్వార వచ్చే క్రిములు, కీటకాలు, శిలీంద్రాల నివారణ చర్యలు చేపట్టినా బ్యాగులోని మొక్కలపై గాలి ద్వారా, నీటిద్వారా వచ్చే క్రిమికీటకాల వలన నష్టం జరగవచ్చు. దీని నివారణ క్రింది విధంగా చేపట్టవచ్చును.

- i) బోర్డాక్స్ మిశ్రమం : బోర్డాక్స్ మిశ్రమంలో ఉపయోగించే పదార్థాలు :

10 గ్రాముల మైలతుత్తము, 10 గ్రాముల సున్నము ఒక లీటరు నీటిలో కలపాలి. ఈ ద్రావణాన్ని పాలిథీన్ బ్యాగుల యందు పిచికారి చేయడం వలన ఘంగన్ వ్యాధులు రాకుండా నివారించవచ్చును.

- ii) కీటిక సంహోరిణులు :

బ్యాగులలోని మొక్కలపై ఆశించే క్రిమి కీటకాదులను అరికట్టడానికి క్లోరిప్రైఫాస్, మలాధియాన్ వంటి క్రిమి సంహోరక మందులను తగిన మోతాదులో వాడుకొనవలెను.

11. నర్సరీ నుండి నాటే ప్రదేశానికి మొక్కల చేరవేత :

మొక్కలు బాగా పెరిగి నాటడానికి తయారుగా వున్న సమయంలో నర్సరీ నుండి వాటిని నాటే ప్రదేశానికి తరలించాలి. ఆ సమయంలో ఈ క్రింది జాగ్రత్తలు పాటించాలి :

- i) మొక్కలను తరలించే ఒకరోజు ముందు నీరు పెట్టడం ఆపాలి. బ్యాగులలో మట్టి కాస్త గట్టిపడి ఉండాలి.
- ii) మొక్కలు లోడింగ్ లేదా అన్ లోడింగ్ చేసే సమయంలో బ్యాగులలోని మట్టి చిల్లె పోకుండా చూడాలి.
- iii) మొక్కలను బ్యాగు అడుగు భాగం పట్టుకొని లేపాలి. మొక్క కాండం పట్టుకొని లేపరాదు.
- iv) మొక్కలు ఎప్పుడు నిటారుగా ఉండునట్లు చూడాలి.
- v) మొక్కలను ఒకదానిపై ఒకటి పెట్టరాదు.

12. వివిధ ప్రదేశాలలో నాటుటకు అనువైన వృక్ష జాతులు

క్ర. సం.	ప్రదేశము	వృక్ష జాతి పేరు
1.	జంటి పరిసరాలు	మునగ, ఊరి, మామిడి, చింత, వేప, నిమ్మ, జామ, బొప్పొయి, దానిమ్మ, సపోటా, కరివేపాకు, దేవ గన్నేరు, పారిజాతం
2.	గ్రామ అవాస రోడ్లు	పొగడ, దేవ కాంచనం, కానుగ, టెకోమా, టబూబియ, చైనాబాదాం
3.	గ్రామ రోడ్లు	వేప, చింత, మామిడి, రావి, నేరేడు, మలబార్ వేప
4.	బ్లాక్ ప్లాంటేషన్ (అడవి పండ్ల చెట్లు)	వెలగ, సీతాఫల, సీమచింత, రేగు, మారేడు, మేడి
5.	రైతుల పొలం గట్టపై	గైరిసిడియా, కానుగ, తుమ్మ
6.	రైతుల పొలాలలో	టేకు, సీమరూబ, యూకలిప్టస్, మామిడి, దానిమ్మ, గుమ్మడి టేకు
7.	సంస్థలు	కానుగ, సీమరూబ, బాదం, దానిమ్మ, సీతాఫలం, బొప్పొయి, ఊరి, నేరేడు
8.	చెరువు శిఖం	నల్ల తుమ్మ, సిస్సు, నీటి కానుగ, తెల్ల మద్ది

గమనిక : ఇది సంపూర్ణ లిస్టు కాదు

5" X 9" సైజు బ్యాగు మొక్కల నర్సరీ పెంచుటకు అంచనా

క్రమ సంఖ్య	పని వివరములు	యూనిట్స్	రేట్లు రూ//లు
1	క్రొత్త ప్రాంతాలలో నర్సరీ ఏర్పాటు:- ఎంపిక చేసిన ప్రాంతాన్ని శుద్ధం చేయట, మిగిలిషోయన మొట్ట ఏర్పాట మొదలగునవి	1000 నెంబర్లు	28.34
2	ఇంతకు ముందున్న నర్సరీలో ఏర్పాటు: కలుపు మొక్కలు పురియు ముళ్ళ పొదలు తీసివేత, శుద్ధం చేయట	1000 నెంబర్లు	7.42
3	మళ్ళీ మిశ్రమము కొనుగోలు మరియు రవాణా: ఎప్రమళ్ళి, చెరువు మళ్ళీ, పశువుల ఎరువు 2:1:1 నిప్పుత్తి, (1) ఘనపు మీటరు మళ్ళీ మిశ్రమములో 220 గ్రాముల ఇండోఫిల్ జెట్ మెటల్, 4.5 కేజీల సింగిల్ సూపర్ ఫోస్ట్, 250 గ్రాముల ఫోర్చెట్ గుళికలను కలపాలి-(రసాయనిక ముందుల కొనుగోలు రేటు వేరుగా ఇప్పటిను)	1000 నెంబర్లు	382.98
4	మళ్ళీ మిశ్రమము కొనుగోలు మరియు రవాణా: ఎప్రమళ్ళి, చెరువు మళ్ళీ పశువుల ఎరువు 2:1:1 నిప్పుత్తి, (1) ఘనపు మీటరు మళ్ళీ మిశ్రమములో 220 గ్రాముల ఇండోఫిల్ జెట్ మెటల్, 4.5 కేజీల సింగిల్ సూపర్ ఫోస్ట్, 250 గ్రాముల ఫోర్చెట్ గుళికలను కలపాలి-(రసాయనిక ముందుల కొనుగోలు రేటు వేరుగా ఇప్పటిను)-5 కి.మీ. నుండి 25 కి.మీ. వరకు	1000 నెంబర్లు/కి.మీ.	9.98
5	పాటింగ్ మీడియా లోని వేరువేరు మిశ్రమాలను విడిగా జల్లెడ పట్టుట, నీర్దేశించిన నిప్పుత్తిలో కలుపుట, మళ్ళీ మిశ్రమాన్ని బ్యాగులలో నింపుట, గాలి చౌరాడకుండా చేతి మనివెళ్ళతో నాక్కుట మరియు (మడి)బెడ్ లో అమర్యాట	1000 నెంబర్లు	907.40
6	5" X 9" సైజు గల బ్యాగులు, 200 (గేజ్) మందం కళ్ళన పాలిథిన్ బ్యాగుల కొనుగోలు, 1000 బ్యాగులకు-2.732 కేజీలు, 366 బ్యాగులు 1 కేజీ. కి వస్తాయి. కొనుగోలు చేయబోయే బ్యాగులు నాణ్యతా ప్రమాణాల ప్రకారం ఉండాలి, లేదా సంబంధిత సంస్థల (CIPET) నుండి నాణ్యతా పత్రాలను తీసుకొనుట.	కేజీ	జిల్లా ప్రోక్రెస్ మెంట్ కమిటీ నిర్ణయించిన ప్రకారం
7	బ్యాగుల అమరిక (బెడ్ యొక్క పొడవు 7 మీటర్లు, వెడల్పు 1 మీటరు - 1000 బ్యాగులు / 1 బెడ్)	1000 నెంబర్లు	4.23

క్రమ సంఖ్య	వని వివరములు	యూనిట్స్	రేట్లు రూ//లు
8	విత్తనం యొక్క కొనుగోలు ధర - 0.30 పైసా / బ్యాగుకి	1000 నెంబర్లు	300.00
9	శుద్ధి చేసిన విత్తనాలను బ్యాగులలో నాటుట మరియు శుద్ధి చేయటకు అయ్యే భర్య	1000 నెంబర్లు	79.73
10	టేకు స్పంపుల కొనుగోలు భర్య, రపాణా భర్య మరియు శుద్ధి చేయటకు అయ్యే శిలీంద్ర నాశిని మందుల భర్య	1000 నెంబర్లు	1.00
11	బ్యాగులలో టేకు స్పంపులను నాటుట	1000 నెంబర్లు	134.03
12	జూలై సుండి మార్పు వరకు రోజుకు రెండు సార్లు నీళ్ళ పట్టుటకు అయ్యే భర్య	1000 నెంబర్లు / నెల	153.00
13	మొక్కలు బ్యాగులలో నాటిన నాటి నుండి ప్రతి 2 నెలలకు కలుపు తీయట	1000 నెంబర్లు/ కలుపు తీయట	28.09
14	నాటిన మొదటి (3) నెలల తరువాత ఒకసారి సంచులను కదుపుట(షిఫ్ట్యింగ్), ఎత్తుల వాగీ మార్పుట (గ్రేడీంగ్), తరువాత ప్రతి (2) నెలలకొకసారి షిఫ్ట్యింగ్ గ్రేడీంగ్ చేయట	1000 నెంబర్లు / షిఫ్ట్యింగ్	131.21
15	సర్వీస మడులలో ఖాళీ బ్యాగులను వేరొక చోటికి మార్పుట, వాలీలో నారుని మరల నాటుట	1000 నెంబర్లు	37.25
16	రసాయనిక ఎరువులు ఉడా: మట్టీ ప్లెస్టి లేదా NPK 19:19:19 మరియు శిలీంద్ర నాశినిలు / కీటక నాశినులకు అయ్యే భర్య	1000 నెంబర్లు	20.00
17	సర్వీస పరిసరాలలో మరియు, రహదారులు, నారుమడుల మర్య కలుపుతీయట.	1000 నెంబర్లు	19.14
18	సర్వీస రక్షణ: 100 బెడ్ ల వరకు - 1 వనసేవక్ (వాచర్) /నెల 40 బెడ్ లకు - 1 వనసేవక్ /నెల 20 బెడ్ లకు - 1 వనసేవక్ /నెల	ఒక నెల	5125.00
19	సర్వీస స్థలం యొక్క అడ్డె మరియు నీబి భర్యలు (కల్కెర్ గారు నిర్ణయించిన ప్రకారం)	నెల	3000.00
20	కంచె ఏర్పాటు: స్థానికంగా దొరికే ముళ్ళ కొమ్మలతో సర్వీస చుట్టూ రక్షణకే కంచె ఏర్పాటు (ముందస్తు అనుమతి తీసుకోవాలి)	RMT	25.57
21	ఇతరప్రా భర్యలు-నీటి పైపుల కొనుగోలు, సర్వీస బోక్స్ విద్యుత్ చాప్టీలు, ఆయిల్ ఇంజన్ చాప్టీలు మొదలగునవి.	1000 నెంబర్లు	100.00
22	మౌలిక వసతుల కల్పన-2 వాటర్ ట్యాంకులు, పైపులైన్ (1 లక్ష బ్యాగులకు) 2 స్ప్రేయర్లు	LS	100000.00

క్రమ సంఖ్య	వని వివరములు	యూనిట్స్	రేట్లు రూ//లు
	నిర్వహణ ఏప్రిల్ సుండి ఆగష్టు వరకు		
23	ఏప్రిల్ సుండి ఆగష్టు వరకు రోజుకు రెండుసార్లు బ్యాగుల కళీన బెద్ లకు నీరు పట్టుట	1000 నెంబర్లు /నెల	153.00
24	నిర్వహణ సమయంలో ఒకసారి కలుపు తీత	1000 నెంబర్లు.	28.09
25	పిష్టింగ్ మరియు గ్రేడింగ్, బెంక్ లను తిరిగి అమర్చుట 2 సార్లు - (ఏప్రిల్ లో ఒకసారి, జూన్ లో ఒకసారి)	1000 నెంబర్లు /పిష్టింగ్	131.21
26	రసాయనిక ఎరువులు ఉదా: మళ్ళీ ఫ్లైస్ లేదా NPK 19:19:19 మరియు శిలీంద్ర నాశనిలు / కీటక నాశనులకు ఆయ్యే ఖర్చు (ఏప్రిల్ సుండి ఆగష్టు)	1000 నెంబర్లు	20.00
27	సర్పరీ పరిసరాలలో మరియు, రహదారులు, నారుమచుల మర్చుకలుపుతీయుట.	1000 నెంబర్లు	15.47
28	సర్పరీ రక్షణ: 100 బెద్ ల వరకు -1 వసనేవక్ (పాచర్) /నెల 40 బెద్ లకు -1 వసనేవక్ /నెల 20 బెద్ లకు -1 వసనేవక్ /నెల	ఒక నెల	4925.00
29	సర్పరీ స్థలం యొక్క అద్దె మరియు నీటి ఖర్చులు (కలెక్టర్ గారు నిర్ణయించిన ప్రకారం)	నెల	3000.00
30	కంచె నిర్వహణ - పాత సర్పరీ ప్రాంతాలలో	RMT	8.97
31	ఇతరత్రా ఖర్చులు - నీటి ప్రవుల కొనుగోలు, సర్పరీ బోర్డ్, విద్యుత్ చార్జీలు, అయిల్ ఇంజన్ చార్జీలు మొదలగునవి.	1000 నెంబర్లు	50.00
	నిర్వహణ 2 (సెష్టేంబర్ లో)		
32	సెష్టేంబర్ లో రోజుకు రెండుసార్లు సర్పరీ బెద్ లకు నీళ్ళు పట్టుట	1000 నెంబర్లు /నెల	92.81
33	పిష్టింగ్, గ్రేడింగ్, బెంక్ లను తిరిగి అమర్చుట - సెష్టేంబర్ నెలలో	1000 నెంబర్లు /పిష్టింగ్	131.20
34	సర్పరీ రక్షణ: 100 బెద్ ల వరకు -1 వసనేవక్ (పాచర్) /నెల 40 బెద్ లకు -1 వసనేవక్ /నెల 20 బెద్ లకు -1 వసనేవక్ /నెల	ఒక నెల	5125.00
35	సర్పరీ స్థలం యొక్క అద్దె మరియు నీటి ఖర్చులు (కలెక్టర్ గారు నిర్ణయించిన ప్రకారం) సెష్టేంబర్ నెల	నెల	3000.00

* ఏదైనా సర్పరీ లో 20 బెద్ లు మాత్రమే పెంచిన యొదల వసనేవక్ (సర్పరీ పాచర్), ఆ సర్పరీ లో ఆన్ని పనులు అసగా కలుపు తీయుట, వాటరింగ్ తానే చేయవలెను.

రెండవ భాగము

షాంటేషన్ మరియు నిర్వహణ

ఈ చేతి పుస్తకము మొదటి భాగంలో పంచాయతి స్థాయిలో నర్సరీ ఎలా పెంచాలో తెలియజేయనైనది. ఈ రెండవ భాగంలో నర్సరీలో పెంచిన మొక్కలను వివిధ ప్రదేశాలలో నాటడం మరియు నిర్వహణ గుణించి వివరించనైనది.

కొత్త గ్రామ పంచాయతీ చట్టం ప్రకారం ప్రతి ఇంటిలో (6) మొక్కలను నాటవలసి ఉంటుంది. మరియు గ్రామములోని రోడ్లు, ఆవాసాలకు ఆవల ఉన్న ప్రభుత్వ భూములలోను, క్లిషించిన అటవీ ప్రాంతాలలోను, బోడి గుట్టల పైన బంజరు భూములలోను మరియు వివిధ సంస్థల కార్యాలయ ప్రాంగణముల లోను మొక్కలు పెంచవలసి ఉంటుంది. ఆయా ప్రాంతాల యొక్క విస్తరణన్ని బట్టి, నేల మరియు నీటి లభ్యత బట్టి వివిధ జాతుల మొక్కలను ఎంచుకోవాలి.

గ్రామాలలో ముఖ్యముగా క్రింద పేర్కొనిన ప్రాంతాలలో మొక్కలు నాటుకునే అవకాశం వుంది :

1. ఇంటి ఆవరణ
2. గ్రామ ఆవాస రోడ్లు
3. గ్రామ రోడ్లు
4. బోడి గుట్టలు, ప్రభుత్వ భూములు, క్లిషించిన అడవులు
5. రైతుల పొలం గట్లు
6. రైతుల పొలాలు
7. సంస్థలు
8. చెరువు శిఖం.

1. స్థలం ఎంపిక, విస్తీర్ణం :

ఆయా గ్రామ పంచాయితీల పరిధిలో మొక్కలు నాటుటకు అనువైన వివిధ రకాల ప్రదేశాలను ముందుగా ఎంపిక చేసుకోవాలి. ఎంపిక చేసుకున్న ప్రాంతాలలో నేల మరియు నీటి స్వభావాన్ని బట్టి మొక్కలు ఎంచుకోవాల్సి ఉంటుంది. కావున ఆయా నేలల స్వభావాన్ని మరియు నీటిని ముందుగా పరీక్ష చేయించుకోవాలి. జిల్లా లోని నేల/నీటి పరీక్ష కేంద్రాలలో ఇట్టి పరీక్షలు చేయించుకోనవచ్చును.

2. ఎంపిక చేసుకున్న ప్రాంతాన్ని శుభ్రం చేయుట :

మొక్కలు నాటవలసిన ప్రాంతాలను ఎంపిక చేసుకున్న తరువాత వాటిలో ఉండే పనికిరాని కలుపు మొక్కలు మరియు ముళ్ళ పొదలను తొలగించి, వీలును బట్టి మొట్లను (మొదళ్ళు) పూర్తిగా తొలగించినట్లయితే మరల అవి చిగురించకుండా ఉంటాయి. ఎంచుకున్న స్థలంలో ఉపయోగపడే మొక్కలుంటే వాటిని అలాగే ఉంచవచ్చు.

3. అమరిక (అలైన్ మెంటు) :

మొక్కలు నాటవలసిన ప్రాంతాన్ని శుభ్రం చేసుకున్న తరువాత ఆ ప్రాంతానికి అనువైన మొక్క జాతిని ఎంచుకోవాలి. మొక్కల మధ్య నాటవలసిన అంతరాన్ని మరియు వరసల మధ్య అంతరాన్ని ఏదైనా వైరుతో గానీ, తాడుతో గాని కొలిచి, సున్నంతో గుంటలు తీయవలసిన ప్రదేశాలని గుర్తులు పెట్టుకోవాలి. తద్వారా గుంటలు తీయుటకు మరియు మొక్కలు ఒకే రీతిగా, వరుసలో వస్తున్నాయా లేదా తెలుసుకోవడం సులభమౌతుంది. ఏ జాతి మొక్కకు ఎంత దూరంలో గుంటలు తీసుకోవాలో క్రీండ చూపవైనది.

క్ర. సం.	మొక్కలు నాటే ప్రదేశం	మొక్కల జాతులు	గుంట పైజు	మొక్కల మధ్య దూరం
1.	ఇంటి ఆవరణ	a) నిమ్మ, జామ, బోప్పాయి, దానిమ్మ, పౌరిజాతం, దేవగన్నేరు, కరివేపాకు, మునగ	45 x 45 సెం.మీ.	3 మీ.
		b) ఉసిరి, మామిడి, చింత, వేప, సపోటా	60 x 60 సెం.మీ.	5 మీ.
2.	గ్రామ ఆవాస రోడ్లు	పొగడ, దేవకాంచనం, కానుగ, పెక్కోమా, టుబూబియ, చైనాబాదాం	60 x 60 సెం.మీ.	4 మీ.
3.	గ్రామ రోడ్లు	వేప, చింత, మామిడి, రావి, నేరేడు	60 x 60 సెం.మీ.	5 మీ.
4.	బ్లాక్ ప్లాంటేషన్	వెలగ, సీతాఫల్, సీమచింత, రేగు, మారేడు, మేడి	60 x 60 సెం.మీ.	4 మీ.
5.	రైతుల పొలం గట్టపై	డైరిసిడియా, కానుగ, తుమ్మ	45 x 45 సెం.మీ.	3x3 మీ.
6.	రైతుల పొలాలలో	బేకు, యూకలిప్టన్, దానిమ్మ, గుమ్మడి, బేకు, మామిడి	45 x 45 సెం.మీ. 1 మీ. x 1 మీ.	3x3 మీ. 6x6 మీ.
7.	సంస్థలు	కానుగ, సీమరూబ, బాదం, దానిమ్మ, సీతాఫలం, బోప్పాయి, ఉసిరి, నేరేడు	60 x 60 సెం.మీ.	4x4 మీ.
8.	చెరువు శిఖం	నల్ల తుమ్మ, సిస్సు, నీటి కానుగ, తెల్ల మద్ది	45 x 45 సెం.మీ.	3x3 మీ.

గమనిక : -

- 1) పైన పేర్కొనిన వివరాలు సంపూర్ణం కావు. ఇవికాక ఇంకేమైనా

- మొక్కలు నాటు కోవాలనుకుంటే స్థానికంగా నిర్ణయాలు తీసుకొనవచ్చును.
- 2) ముఖ్యంగా గుర్తుంచుకోవలసిన విషయం: బ్యాగు పొడవు కంటే గుంట లోతు కనీసం 15 సెం. మీ. ఎక్కువగా ఉండేలా చూసుకోవాలి.
 - 3) 4" X 7" సైజు బ్యాగు లకు 30X30X30 సెం. మీ.గుంటలు, 5" X 9" గాని 6" X 12" సైజు బ్యాగులకు 45X45X45 సెం.మీ. గుంటలు, 6" X 12" కంటే బ్యాగు సైజు ఎక్కువైనట్లయితే 60X60X60 సెం.మీ. గుంటలు తీయాలి. హోర్టికల్చర్ వారు ఇచ్చే మొక్కలకు (ఉదా. మామిడి అంటు మొక్కలకు) 60X60X60 సెం. మీ. లేదా ఆశాభ వారు నిర్దేశించిన సైజు ప్రకారం గుంటలు తీసుకోవాలి.

4. గుంటలు తీయుట :

ఆయా మొక్కల జాతులను బట్టి తీయవలసిన గుంటల సైజు ఆధారపడి ఉంటుంది. ఉదాహరణకు చిన్నగా పెరిగే మొక్కలకు 30X30X30 సెం. మీ

సైజు గుంత, కొద్దిగా
మధ్య రకంగా పెరిగే
మొక్కలకు 45X45X45
లేదా 60X60X60
సెం.మీ గుంత మరియు
మామిడి లాంటి ఏపుగా
పెరిగే వేంక్కలకు
1మీX1మీ.X1 మీటరు

మొక్కలను నాటుటకు గుంటలను తీయుట

గుంటలను తీయాలి. గుంటలను తీయునపుడు గుర్తుంచుకోవల్సిన విషయం ఏమిటనగా, భూమి పై పొరలలో అత్యంత సారవంతమైన నేల ఉంటుంది కావున మొదటి 15-30 సెం.మీ లలో వచ్చిన మళ్ళీని ఒక ప్రక్కగా ఉంచుకోవాలి, తరువాత తీసిన మళ్ళీని మరియుక వైపు వేసుకోవాలి. గుంత

యొక్క పొడవు, వెడల్చు మరియు లోతులను నిర్దేశించిన ప్రకారం తీయాలి, మొక్కలను నాటడానికి కొద్ది రోజులు ముందే గుంటులను తీసినట్లయితే తీసిన మట్టి ఎండకు ఆరి అందులోని రోగకారక క్రిమి కీటకాలు నశిస్తాయి. ఏట వాలుగా ఉన్న ప్రదేశాలలో గుంతలు తీసినప్పుడు 30 సెం. మీ. కంటే లోతునుండి తీసిన మట్టిని లోతట్లలోకట్టగా వేసుకుంటే అది నీటి నిల్వకు సహకరిస్తుంది.

5. మొక్కల రవాణా :

మొక్కలు నాటవలసిన ప్రదేశాలలో నిర్దేశించిన ప్రకారం గుంటలు తీసిన తరువాత, ఆయా జాతి మొక్కలు సంబంధిత నర్సరీల నుండి తె చుంకోవాలి. నర్సరీల నుండి మొక్కల రవాణా చేయునపుడు ఈ క్రింది విషయాలను దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి :

పెరిగిన మొక్కలను నాటుటకు వాచసంలో తరలించ విధము

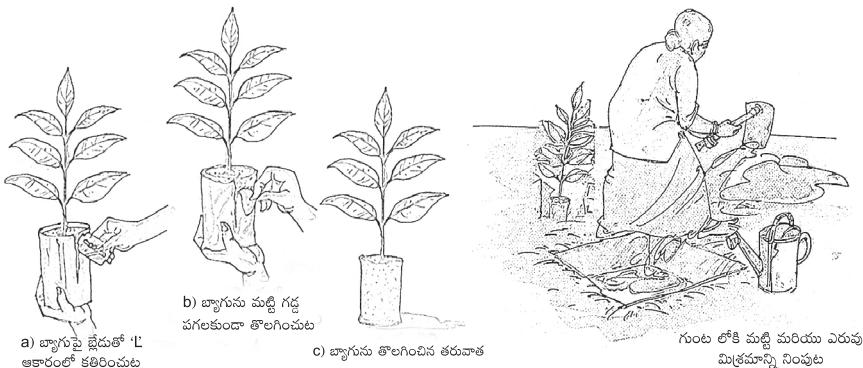
- 1) నర్సరీ లోని మొక్కలు ఎత్తుల వారిగా గ్రైడ్ చేశారా లేదా చూసుకోవాలి.
- 2) ఒకే ఎత్తు ఉన్న మొక్కలు తీసుకుంటే మంచిది.
- 3) బ్యాగులలోని తల్లి వేరు భూమిలోకి వెళ్ళకుండా ఉండాలి.
- 4) రవాణాకు ముందు 1-2 రోజులు నర్సరీ లో నీటిని అపివేసినట్లయితే బ్యాగులలోని పాటింగ్ మీడియా గట్టిపడి పగిలి పోకుండా ఉంటుంది.
- 5) బ్యాగులను ట్రాక్టర్ లేదా లారీలలో తీసుకురావలసి వచ్చినపుడు ఒకటే వరుసగా పేర్చి తీసుకు రావాలి, ఒక వరుసపై ఇంకొక వరుస పెట్టరాదు. అలా చేస్తే మొక్కలు పాడైపోయే ప్రమాదం ఉంది.

- 6) లోడింగ్ మరియు అన్ లోడింగ్ సమయంలో బ్యాగులను పట్టుకోని తీయాలి గాని మొక్కలను పట్టుకొని లేపకూడదు, అందువలన వేరు వ్యవస్థ దెబ్బతింటుంది, లేదా బ్యాగు లోని మట్టి పగిలి మొక్క విడిపోయే అవకాశముంది.
- 7) రవాణా చేసిన మొక్కలను నాటవలసిన అవసరాన్ని బట్టి జాతుల వారిగా విడిగా ఉంచుకోవాలి.

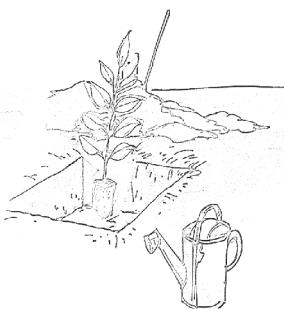
6. మొక్కలు నాటుట :

మొక్కలు నాటే ప్రాంతాల మట్టిని బట్టి గుంతలలో ఎరువుల వాడకం భిన్నంగా ఉంటుంది. ఉదా. 30X30X30 సె.మీ గాని 45X45X45 సె.మీ సైజు గుంటలలో మొక్కలు నాటవలెనంటే, సింగిల్ సూపర్ ఫాస్ట్-50 గ్రాములు, క్లోరిడిన్ డస్ట్-50 గ్రాములు ముందుగా గుంట అడుగున మరియు గుంట బయట 30 సె.మీ. లోతులో తీసిన మట్టిలోను చల్లుకోవాలి, అలాగే 60X60X60 లేదా 1మీ. X1మీ. X1మీ. గుంటలు అయినట్లయితే సింగిల్ సూపర్ ఫాస్ట్ 100 గ్రాములు, క్లోరిడిన్ డస్ట్-100 గ్రాములు చల్లుకోవాలి. అలాగే రహదారి వనాలకు తీసిన గుంటలలో బాగా మాగిన పశువుల ఎరువును $1/2$ ఘనపు అడుగు ఒక్క గుంటకు, నాటే ముందుగానే వేసుకోవాలి లేదా నాటిన ఒకనెల తరువాత పైన చల్లలి.

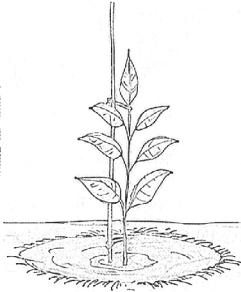
నాటే ముందు మట్టి పై చల్లిన ఎరువును, మట్టిని పూర్తిగా కలిసేటట్లు కలియ తిప్పాలి.

- ✓ బ్యాగులను పదునైన బీడుతో నిలువుగా మరియు అడుగున 'L' ఆకారంలో కత్తిరించాలి, తద్వారా పాటింగ్ మీడియా విడిపోకుండా ఉంటుంది, కత్తిరించిన పాలిధిన్ పేపరును పూర్తిగా తీసివేయాలి.
- ✓ బ్యాగులో గల పాటింగ్ మీడియా చెదిరి పోకుండా జాగ్రత్తగా పట్టుకోవాలి.
- ✓ బ్యాగు సైజు ప్రకారం మొక్క పెట్టుక ముందు గుంతలోనికి 30 సెం. మీ. లోపు లోతు నుండి తీసిన మట్టి మరియు ఎరువుల మిశ్రమాన్ని కొంత నింపాలి.
- ✓ మొక్కను నాటిన తరువాత మిగిలిన మట్టి (30 సెం.మీ. కంటే లోతు నుండి తీసింది) మిశ్రమాన్ని పూర్తిగా వేసి గాలి చౌరబడకుండా ఉండునట్లు చేతులతో గాని, కాలి మడమలతో గాని గట్టిగా వత్తాలి. ఎత్తి పరిస్థితులలోను పాటింగు మీడియా మీద కాళ్ళతో / చేతులతో తొక్కరాదు. పాటింగు మీడియాకు చుట్టూ పక్కల మట్టినే నొక్కాలి / తొక్కాలి.

పాటింగు నింపిన గుంటలో
మొక్క నాటుట

నాటిన మొక్కకు డేత కర తో
ఆసరా ఇష్టడం

నాటిన మొక్కకు నీరు పోయడం

- ✓ మొక్క యొక్క పొడవు ఎక్కువగా ఉన్నట్లయితే లేదా మొక్క బలహీనంగా ఉన్నట్లయితే, దానికి ఆసరగా ఊత కర్రను ఉంచి ఏదైనా కొబ్బరి తాడుతో గాని, సుల్తి తో గాని ‘8’ ఆకారంలో కట్టాలి.
- ✓ నాటిన వెంటనే 50 cm వ్యాసార్థం తో మొక్క చుట్టూ సాసర్ లా చెయ్యాలి, దీనివలన నీరు పోసినప్పుడు / వానకు నీరు మొక్కకు సరిగ్గా అందుతుంది.
- ✓ మొక్క కాలరు వరకు గుంత లోనికి వెళ్ళునట్లు చూడాలి. మొక్క నాటి మట్టి నింపాక కూడా గుంత 2-3 అంగుళాలు మిగిలి ఉంటే నీరు పట్టడానికి అనువుగా వుంటుంది.
- ✓ వర్షం పడుతున్నప్పుడు మొక్కలు నాటురాదు. వర్షం పడి వెలసిన వెంటనే నాటుకోవచ్చును.

**మహాత్మగాంధీ జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హమీ పథకం క్రింద చేపట్టే
ప్లాంటేషన్ రకాలు - అర్థాతలు - లభి.**

1) టేకు తో బండ మరియు భ్లాక్ ప్లాంటేషన్ :

- ✓ అర్ఘులు: ఎన్సి / ఎన్సటి / చిన్సు, సన్న కారు రైతులు
- ✓ గుంటలు తీయడానికి మరియు మొక్కలు నాటుటకు, మొక్కల రవాణా చేయుటకు అయ్యే ఖర్చు తో పాటు రెండు సంవత్సరాల పాటు లభ్యిదారునికి నిర్వహణ మరియు సంరక్షణ నిమిత్తం అయ్యే ఖర్చు ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ నెలకు బ్రతికిన మొక్కకు ఒక్కంటికి రు. 5/- చౌప్పున ప్రతి లభ్యిదారునుకి నెలకు రు. 3000/- కు మించకుండా నిర్వహణ మరియు సంరక్షణ నిమిత్తం ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ప్రతి లభ్యిదారునికి 1000 మొక్కలు మించకుండా ఇవ్వబడును.

2) పండ్ల తోటల పెంపకం :

- ✓ అర్పులు : ఎన్సి / ఎన్సటి మరియు సన్వ / చిన్నకారు రైతులు.
- ✓ ప్రతి లబ్బిదారునికి రెండు హెక్టార్లు లేదా 5 ఎకరాలు మించకుండా పండ్లతోటలు పెంచుకునే అవకాశం ఉంది.
- ✓ గుంటలు తీయడానికి మరియు మొక్కలు కొనుటకు, మొక్కలు నాటుటకు, మొక్కల రవాణా ఖర్చులు అన్నియు ఎంజిఎన్‌ఆర్‌ఎంజిఎస్ నుండి ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఎంపిక చేయబడిన లబ్బిదారులకు మొక్కలు ఉచితంగా ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఆర్థిక సహాయం: 5 ఎకరాల వరకు మొక్కల పెంపకంలో నిర్వహణ మరియు సంరక్షణ నిమిత్తం బ్రతికిన ప్రతి మొక్కకు రూ. 15/- ఇవ్వడం జరుగుతుంది. గరిష్టముగా లబ్బిదారునుకి నెలకు రు. 3000/- కు మించకుండా నిర్వహణ మరియు సంరక్షణ నిమిత్తం ఇవ్వడం జరుగుతుంది.

3) నీలగిరి క్లోన్స్ పెంపకం :

- ✓ అర్పులు : ఎన్సి / ఎన్సటి / చిన్వ, సన్వ కారు రైతులు.
- ✓ గుంటలు తీయడానికి మరియు మొక్కలు నాటుటకు, నీలగిరి క్లోన్స్ కొనుటకు మరియు మొక్కల రవాణా చేయుటకు అయ్యే ఖర్చు తో పాటు నెలకు బ్రతికన మొక్కల్లో ఒక్కంటికి రు. 1/- చౌప్పున (మొక్కలు నాటిన సంవత్సరం తో పాటు అదనంగా మరియుక సంవత్సరం) రెండు సంవత్సరాల పాటు లబ్బిదారునికి నిర్వహణ మరియు సంరక్షణ నిమిత్తం ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఎంపిక చేయబడిన లబ్బిదారులకు క్లోన్స్ ఉచితంగా ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ప్రతి లబ్బిదారునికి 1000 మొక్కలు మించకుండా ఇవ్వబడును.

4) మల్చరి మొక్కల పెంపకం (పట్టు పురుగుల పెంపకం కోసం) :

- ✓ అర్థాలు : ఎన్సి / ఎన్సటి / చిన్సు సన్న కారు రైతులు.
- ✓ గుంటలు తీయదానికి మరియు మొక్కలు నాటుటకు, మొక్కల రవాణా చేయటకు అయ్యే ఖర్చు తో పాటు రెండు సంవత్సరం పాటు లబ్బిదారునికి నిర్వహణ మరియు సంరక్షణ నిమిత్తం అయ్యే ఖర్చు ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ నెలకు బ్రాతికిన మొక్కకు ఒక్కంటికి రు. 1/- చొప్పున ప్రతి లబ్బిదారునుకి నెలకు రు. 3000/- కు మించకుండా నిర్వహణ మరియు సంరక్షణ నిమిత్తం ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఎంపిక చేయబడిన లబ్బిదారులకు మొక్కలు ఉచితంగా ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఒక ఎకరమునకు 5445 మొక్కల చొప్పున ప్రతి లబ్బిదారునికి గరిష్టముగా 10990 మొక్కలు ఇవ్వబడును.

5) మలబార్ వేప మొక్కల పెంపకం :

- ✓ అర్థాలు : ఎన్సి / ఎన్సటి / చిన్సు సన్న కారు రైతులు.
- ✓ గుంటలు తీయదానికి మరియు మొక్కలు నాటుటకు, మొక్కల రవాణా చేయటకు అయ్యే ఖర్చు తో పాటు నెలకు బ్రాతికిన మొక్కల్లో ఒక్కంటికి రు. 5/- చొప్పున రు. 3000/- కు మించకుండా (మొక్కలు నాటిన సంవత్సరం తో పాటు అదనంగా మరియుక సంవత్సరం) రెండు సంవత్సరాల పాటు లబ్బిదారునికి నిర్వహణ మరియు సంరక్షణ నిమిత్తం ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఎంపిక చేయబడిన లబ్బిదారులకు మొక్కలు ఉచితంగా ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ప్రతి లబ్బిదారునికి 1000 మొక్కలు మించకుండా ఇవ్వబడును.

6) ఈత మొక్కల పెంపకం (లబ్దిదారుల భూములలో) :

- ✓ అర్పులు : గౌడ (కల్లు గీత) కార్బూకులు.
- ✓ గుంటలు తీయదానికి మరియు మొక్కలు నాటుటకు, మొక్కల రవాణా చేయటకు అయ్యే ఖర్చు తో పాటు నెలకు బ్రతికిన మొక్కల్లో ఒక్కటికి రు. 5/- చొప్పున రు. 3000/- కు మించకుండా (మొక్కలు నాటిన సంవత్సరం తో పాటు అదనంగా మరియుక సంవత్సరం) రెండు సంవత్సరాల పాటు లబ్దిదారునికి నిర్వహణ మరియు సంరక్షణ నిమిత్తం ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఎంపిక చేయబడిన లబ్దిదారులకు మొక్కలు ఉచితంగా ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ప్రతి లబ్దిదారునికి 1000 మొక్కలు మించకుండా ఇవ్వబడును.

7) ప్రభుత్వ సంస్థలలో మొక్కల పెంపకం :

- ✓ అన్ని ప్రభుత్వ సంస్థలలో మొక్కలు నాటవచ్చును అవి పబ్లిక్ హెల్చ్ సెంటర్, పార్శాలలు, అంగన్ - వాడి కేంద్రాలు, గ్రామ పంచాయతీ భవనాలు, దేవాలయాలు, ఇతర ప్రభుత్వ భవనాలు, స్కూలు వాటికలు మొదలగునవి. ఈ సంస్థల ప్రాంగణంలో చెట్ల పెంపకం నీడనందించి సంస్థల సుందరీకరణకు తోడ్పుడతాయి.
- ✓ గుంటలు తీయదానికి, మొక్కలు నాటుటకు, మొక్కల రవాణా ఖర్చులు అన్నియు ఎంజిఎన్ఆర్ రిజిస్ట్రేషన్ నుండి ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఈ మొక్కల సంరక్షణకు విధిగా ఒక సంరక్షకుని నియమించాలి. వారు ఎంజిఎన్ఆర్ రిజిస్ట్రేషన్ జాబ్ కార్డ్ కలిగి ఉండాలి.
- ✓ ఈ సంరక్షకులు మొక్క సంరక్షణ, మొక్క చుట్టూ కలుపు తీయడం, నీళ్ళ పోయడం, పదును చేయడం, కంచె ఏర్పాటు చేయాలి మరియు మరమ్మతు చేయాలి. ఎరువు వేయుట, ఏవైనా మొక్కలు చనిపోతే వాటిని తిరిగి నాటుట వంటి పనులు చేయాలి.

- ✓ ఈ సంరక్షకునికి బ్రతికిన మొక్కకు నెలకు రూ. 5/- ఇవ్వడం జరుగుతుంది ఈ సంరక్షకునికి గరిష్టంగా 1025 మొక్కల వరకు కేటాయించడం జరుగుతుంది.
 - ✓ ఒక సంవత్సరంలో 30 సార్లు నీళ్ళ పోయటకు అవసరమగు నీటి ఖర్చు మరియు నీటి రవాణా ఖర్చు ఎంజిఎన్ఆర్ఈజిఎస్ నుండి ఇవ్వడం జరుగుతుంది. వారానికి ఒక సారి మించకుండా ఖచ్చితముగా మొక్కలకు నీళ్ళ పట్టాలి.
- 8) ఈత మొక్కల పెంపకం (చెరువు గట్టు మరియు సొన్సైటీ భూములలో) :
- ✓ అర్పులు : గౌడ (కల్లు గీత) కార్బూకులు.
 - ✓ ఈ మొక్కలు సంరక్షణకు విధిగా ఒక సంరక్షకుని నియమించాలి. వారు ఎంజిఎన్ఆర్ఈజిఎస్ జాబ్ కార్డ్ కలిగి ఉండాలి.
 - ✓ గుంటలు తీయడానికి, మొక్కలు నాటుటకు, మొక్కల రవాణా ఖర్చులు అన్నియు ఎంజిఎన్ఆర్ఈజిఎస్ నుండి ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
ఈ సంరక్షకులు మొక్క సంరక్షణ, మొక్క చుట్టూ కలుపు తీయడం, నీళ్ళ పోయడం, పదును చేయడం, కంచె ఏర్పాటు చేయాలి మరియు మరమ్మతు చేయాలి. ఎరువు వేయట, వీవైనా మొక్కలు చనిపోతే వాటిని తిరిగి నాటుట వంటి పనులు చేయాలి.
 - ✓ ఈ సంరక్షకునికి బ్రతికిన మొక్కకు నెలకు రూ. 5/- ఇవ్వడం జరుగుతుంది ఈ సంరక్షకునికి గరిష్టంగా 1025 మొక్కల వరకు కేటాయించడం జరుగుతుంది.
 - ✓ ఒక సంవత్సరంలో 30 సార్లు నీళ్ళ పోయటకు అవసరమగు నీటి ఖర్చు మరియు నీటి రవాణా ఖర్చు ఎంజిఎన్ఆర్ఈజిఎస్ నుండి ఇవ్వడం జరుగుతుంది. వారానికి ఒక సారి మించకుండా ఖచ్చితముగా మొక్కలకు నీళ్ళ పట్టాలి.

9) ఉమ్మడి భూములలో మొక్కల పెంపకం :

- ✓ ప్రభుత్వ బీదు భూములలో, చెరువు కట్టల వెంబడి, రెవెన్యూ భూములలో, కాల్వ గట్ల వెంబడి మరియు గ్రామ కంరం భూములలో మొక్కలు నాటువచ్చును.
- ✓ ఈ మొక్కల సంరక్షణకు విధిగా ఒక సంరక్షకుడిని నియమించాలి. వారు ఎంజిఎన్ఆర్ ఈజిఎస్ జాబ్ కార్డ్ కలిగి ఉండాలి.
- ✓ గుంటులు తీయడానికి, మొక్కలు నాటుటకు, మొక్కల రవాణా ఖర్చులు అన్నియు ఎంజిఎన్ఆర్ ఈజిఎస్ నుండి ఇవ్వడం జరుగుతుంది. ఈ సంరక్షకులు మొక్క సంరక్షణ, మొక్క చుట్టూ కలుపు తీయడం, నీళ్ళ పోయడం, పదును చేయడం, కంచె ఏర్పాటు చేయాలి మరియు మరమ్మతు చేయాలి. ఎరువు వేయుట, ఏవైనా మొక్కలు చనిపోతే వాటిని తిరిగి నాటుట వంటి పనులు చేయాలి.
- ✓ ఈ సంరక్షకునికి బ్రాతికిన మొక్కకు నెలకు రూ. 5/- ఇవ్వడం జరుగుతుంది ఈ సంరక్షకునికి గరిష్టంగా 1025 మొక్కల వరకు కేటాయించడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఒక సంవత్సరంలో 36 సార్లు నీళ్ళ పోయుటకు అవసరమగు నీటి ఖర్చు మరియు నీటి రవాణా ఖర్చు ఎంజిఎన్ఆర్ ఈజిఎస్ నుండి ఇవ్వడం జరుగుతుంది. వారానికి ఒక సారి మించకుండా ఖచ్చితముగా మొక్కలకు నీళ్ళ పట్టాలి.

10) రోడ్డు ఇరువైపుల మొక్కల పెంపకం :

- ✓ రోడ్డుకు ఇరువైపుల ఒక కిలో మీటరుకు గరిష్టముగా 400 మొక్కలు నాటుతారు.
- ✓ మొక్క మొక్క కు మధ్య దూరం 5మీ కచ్చితముగా పాటించవలెను. ఎంచుకున్న ప్రతి మొక్క కనీసం 1.50 మీ ఎత్తు ఉండేటట్టు చూడవలెను.

- ✓ గుంటలు తీయదానికి, మొక్కలు నాటుటకు, మొక్కల రవాణా ఖర్చులు మరియు ఫెన్సింగ్ చేయటకు అన్నియు ఎంజిఎస్‌ఆర్‌ఈజిఎస్ నుండి ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ప్రతి 400 మొక్కలకు ఒక సంరక్షకుని (వాచర్) మొక్కలు సంరక్షించుటకు ఖచ్చితముగా పెట్టవలెను. వారు ఎంజిఎస్‌ఆర్‌ఈజిఎస్ జాబ్ కార్డ్ కలిగి ఉండాలి.
- ✓ ఈ సంరక్షకులు మొక్కల సంరక్షణ, మొక్క చుట్టూ కలుపు తీయడం, నీళ్ళ పోయడం, పదును చేయడం, కంచె ఏర్పాటు చేయాలి మరియు మరమ్మతు చేయాలి, ఎరువు వేయట, ఏవైనా మొక్కలు చనిపోతే వాటిని తిరిగి నాటుట వంటి పనులు చేయాలి.
- ✓ ఒక సంరక్షకునికి 400 మొక్కలకు గాను ఒక రోజుకు రూ. 205/- చొప్పున గరిష్టముగా 25 రోజులకు రూ. 5125/- సంరక్షించుటకు ఇవ్వడం జరుగుతుంది. ఈ సంరక్షణ ఛార్జీలు బ్రతికిన మొక్కలకు అనుగుణంగా ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఒక సంవత్సరంలో 40 సార్లు నీళ్ళ పోయటకు అవసరమగు నీటి ఖర్చు మరియు నీటి రవాణా ఖర్చు ఎంజిఎస్‌ఆర్‌ఈజిఎస్ నుండి ఇవ్వడం జరుగుతుంది. వారానికి ఒక సారి మించకుండా ఖచ్చితముగా మొక్కలకు నీళ్లు పట్టాలి.

11) హరిత వనాలు :

- ✓ అటవీ ప్రాంతంలో అటవీశాఖ అధికారులు కేటాయించిన భూములలో మొక్కలు నాటవలెను వేయవలెను. ఈ మొక్కలు ఒక ఎకరమునకు 445 చొప్పున, గరిష్టముగా 10 ఎకరాలలో 4450 మొక్కలు నాటవచ్చును.
- ✓ ఈ మొక్కల సంరక్షణకు విధిగా ఒక సంరక్షకుని నియమించాలి. వారు ఎంజిఎస్‌ఆర్‌ఈజిఎస్ జాబ్ కార్డ్ కలిగి ఉండాలి.

- ✓ గుంటలు తీయదానికి, మొక్కలు నాటుటకు, మొక్కల రవాణా ఖర్చులు అన్నియు ఎంజిఎస్‌ఆర్‌ఈజిఎస్ నుండి ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఈ సంరక్షకులు మొక్క సంరక్షణ, మొక్క పట్టు కలుపు తీయడం, నీళ్ళ పోయడం, పదును చేయడం, కంచె ఏర్పాటు చేయాలి మరియు మరమ్మతు చేయాలి. ఎరువు వేయుట, ఏవైనా మొక్కలు చనిపోతే వాటిని తిరిగి నాటుట వంటి పనులు చేయాలి.
- ✓ ఈ సంరక్షకునికి బ్రతికిన మొక్కకు నెలకు రూ. 5/- ఇవ్వడం జరుగుతుంది ఈ సంరక్షకునికి గరిష్టంగా 1025 మొక్కల వరకు కేటాయించడం జరుగుతుంది.
- ✓ ఒక సంవత్సరంలో 36 సార్లు నీళ్ళ పోయుటకు అవసరమగు నీటి ఖర్చు మరియు నీటి రవాణా ఖర్చు ఎంజిఎస్‌ఆర్‌ఈజిఎస్ నుండి ఇవ్వడం జరుగుతుంది. వారానికి ఒక సారి మించకుండా ఖచ్చితముగా మొక్కలకు నీళ్లు పట్టాలి.